

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΑΣΥΛΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σταυριανουδάκη Άννα

Α.Μ.: 1340200400426

ΤΗΛ.: 6978810059

ΑΘΗΝΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ.....</u>	<u>1</u>
--------------------------------------	----------

Εισαγωγή

Το ατομικό δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας, ως χώρου της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου, αποτελεί συμπλήρωμα των διατάξεων που περιέχονται στο Σύνταγμα και κατοχυρώνουν την προσωπική ελευθερία και ασφάλεια.

Ήδη από την αρχαία Ελλάδα με την προστασία της «εστίας» ή του «οίκου» αλλά και από την αρχαία Ρώμη με την παρεχόμενη προστασία στο «domus», ως μάλιστα χώρων ιδιαίτερης θρησκευτικής λατρείας, μπορούμε να αντιληφθούμε τη θέση του χώρου αυτού στη ζωή των ανθρώπων.

Το πρώτο συνταγματικό κείμενο που κατοχύρωσε το άσυλο της κατοικίας ήταν το άρθρο 10 του Συντάγματος της Virginia στις Η.Π.Α. το 1776. Στον ευρωπαϊκό χώρο πρωτοπόρο ήταν το Σύνταγμα του –Βελγίου το 1831. Η γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789 μπορεί να μην περιέλαβε ρητή διάταξη για το άσυλο της κατοικίας, η προστασία του όμως απέρρεε από τα άρθρα που αφορούσαν και κατοχύρωναν την προσωπική ελευθερία.

Σήμερα το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώνεται από τα Συντάγματα όλων των κρατών – μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης αλλά και από Συντάγματα κρατών που δεν ανήκουν σε αυτό. Διατάξεις για την κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας

περιλαμβάνονται και σε Συντάγματα ορισμένων σοσιαλιστικών χωρών (π.χ. το Σύνταγμα της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου του 1989).

Στην ελληνική έννομη τάξη, σε συνταγματικό επίπεδο, το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 εδάφιο α' του ελληνικού Συντάγματος του 1975. Οι διεθνείς κατοχυρώσεις δε λείπουν. Έτσι κατοχύρωση του δικαιώματος υπάρχει στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1948, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αλλά και στο Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Άσυλο της κατοικίας και άλλα δικαιώματα

Προστασία της ιδιοκτησίας

Η προστασία του ασύλου της κατοικίας συχνά συγχέεται με την προστασία της ιδιοκτησίας. Αυτή η σύγχυση δεν θα πρέπει να υφίσταται δεδομένου ότι η προστασία της ιδιοκτησίας αφορά στον κύριο ή τον εκάστοτε εμπράγματο δικαιούχο της κατοικίας και τον προστατεύει από προσβολές της κυριότητας επί του ακινήτου του, ενώ δεν αφορά στον πραγματικό κάτοικο τον οποίο προστατεύει η διάταξη περί ασύλου της κατοικίας από προσβολές της κατοικίας του ως τόπου διαβίωσης.

Ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας

Το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος αποτελεί ένα δικαίωμα με γενικό χαρακτήρα σε αντίθεση με το άσυλο της κατοικίας που αποτελεί δικαίωμα ειδικού χαρακτήρα. Συνεπώς η προστασία του ασύλου

της κατοικίας, ως ειδική, υπερισχύει της γενικής διάταξης του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Δικαίωμα ιδιωτικού βίου

Το δικαίωμα ιδιωτικού βίου του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος είναι μια γενική διάταξη έναντι εκείνης που κατοχυρώνει το άσυλο της κατοικίας. Το οικιακό άσυλο είναι όντως στοιχείο του ιδιωτικού βίου και γι' αυτό η σχέση των δύο δικαιωμάτων είναι στενή, χωρίς όμως να θίγεται η αυτοτέλεια του κάθε δικαιώματος. Όταν λοιπόν έχουμε μια φυσική επέμβαση στον ιδιωτικό χώρο της κατοικίας και μυστική εγκατάσταση μικροφώνων, τότε πρόκειται για παραβίαση του ασύλου της κατοικίας, ενώ η παρακολούθηση των συνομιλιών αυτή καθαυτή προσβάλλει το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου¹.

Άρθρο 9 Συντάγματος

Το άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος αποτελείται από τρία εδάφια. Στο εδάφιο α' κατοχυρώνεται το άσυλο της κατοικίας. Στο εδάφιο β' κατοχυρώνεται το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου. Η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό την προστασία του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου από τους κινδύνους που απορρέουν από τη χρήση μέσων παρακολούθησης και κατασκόπευσης που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 9. Η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής δεν περιορίζεται μέσα στα όρια της κατοικίας αλλά έχει ευρύτερες διαστάσεις. Στο εδάφιο γ' προβλέπεται περιορισμός του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας. Πρόκειται για το μοναδικό συνταγματικό προβλεπόμενο περιορισμό που είναι η κατ' οίκον έρευνα και η οποία θα εξετασθεί σε επόμενο στάδιο.

Νομική φύση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας

¹ Π. Τσίρη, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, 1994, σελ. 67-68.

_____ Η διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. α' του Συντάγματος είναι επιτακτική και με άμεση ισχύ. Το άσυλο της κατοικίας είναι ένα αμυντικό δικαίωμα το οποίο περιέχει μια «αρνητική αξίωση για παράλειψη παράνομης επέμβασης»² των διοικητικών αρχών στην εκάστοτε κατοικία. Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας σε καμία περίπτωση δεν κατοχυρώνει και θετική αξίωση του ατόμου κατά του Κράτους για παροχή κατοικίας, αλλά πρόκειται αποκλειστικά για το αμυντικό δικαίωμα που ήδη αναφέραμε με το αρνητικό του περιεχόμενο. Το δικαίωμα της προστασίας της κατοικίας έχει προστατευτική διάσταση αλλά δεν αναγνωρίζει εξασφαλιστικό «κοινωνικό» δικαίωμα κατοικίας καθώς το κράτος δεν είναι υποχρεωμένο να εξασφαλίσει «δωρεάν κατοικία» σε όσους την στερούνται³.

Έννοια της «Κατοικίας»

Για την έννοια της «κατοικίας» δεν έχει διατυπωθεί ένας ενιαίος νομικός ορισμός. Έτσι διαφορετικά ορίζεται η «κατοικία» στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, στον Ποινικό Κώδικα, στον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και στον Αστικό Κώδικα.

Στο Σύνταγμα εκτός από το άρθρο 9 όπου κατοχυρώνεται το άσυλο της κατοικίας, η «κατοικία» αναφέρεται και στο άρθρο 21 παρ. 4 του Συντάγματος. Στην περίπτωση όμως αυτή ταυτίζεται με την έννοια της «στέγης».

Το άρθρο 9 κατοχυρώνει την «κατοικία» ως πραγματική κατάσταση και όχι με τη νομική της σημασία⁴. Η «κατοικία» στο άρθρο αυτό ορίζεται ως *ο φυσικός, ιδιωτικός χώρος που ο κάθε άνθρωπος τον ορίζει ως γενικά μη προσιτό χώρο διαβίωσης και εργασίας του, και στον οποίο η είσοδος είναι επιτρεπτή μόνο κατόπιν συναινέσεώς του*. Δεν προστατεύεται συνεπώς η κατοικία αυτή καθαυτή αλλά ένας συγκεκριμένος χώρος

² Π. Τσίρη, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, 1994, σελ. 60

³ Α. Δημητρόπουλου, Συνταγματικά Δικαιώματα – Ειδικό μέρος, 2005, σελ. 171

⁴ Αρ. Μάνεσης, Συνταγματικά Δικαιώματα, Α' ατομικές ελευθερίες, πανεπιστημιακές παραδόσεις, 1982, σελ. 223.

όπου ανεμπόδιστα αναπτύσσει κάθε άτομο την προσωπικότητά του. «Κατοικία» θεωρείται κάθε κατάλυμα, κάθε χώρος που χρησιμοποιείται για διαβίωση, για διαμονή ή ακόμα για εργασία και δεν είναι προσιτός σε όλους. Αναγκαία είναι συνεπώς η περιφραγή του χώρου, γεγονός που δεν το καθιστά προσιτό στον καθένα. Κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει πλείονες κατοικίες και η προστασία του ασύλου τις καλύπτει όλες. Δεν περιορίζεται σε μία μόνο εξ αυτών αλλά καλύπτει και τη δεύτερη και την τρίτη κ.ο.κ.. Η διάρκεια της κατοικίας είναι αδιάφορη και γι' αυτό το λόγο ακόμη και το δωμάτιο ενός ξενοδοχείου θεωρείται «κατοικία» και προστατεύεται. Η κατοικία μπορεί επίσης να είναι κινητή (π.χ. τροχόσπιτο, σκάφος) και όχι αναγκαία ακίνητη.

Στην έννοια της «κατοικίας» θα πρέπει συνεπώς να εντάξουμε:

- Τους κύριους και δευτερεύοντες χώρους (π.χ. κρεβατοκάμαρες, σαλόνι αλλά και γκαράζ ή βεράντες).
- Τον περιφραγμένο χώρο που περιστοιχίζει την κατοικία (π.χ. αυλή, πισίνα).

Ανοιχτός χώρος (π.χ. αγρός) δεν μπορεί να αποτελέσει κατοικία γιατί λείπει το στοιχείο της περιφραγής.

- Τους επαγγελματικούς και επιχειρησιακούς χώρους.

Εδώ πρέπει να ενταχθούν όλοι οι χώροι επαγγελματικής και επιχειρησιακής δράσεως που δεν είναι προσβάσιμοι στον οποιονδήποτε (π.χ. ιατρεία), σε αντίθεση με καταστήματα και χώρους διασκέδασης που είναι προσιτοί (π.χ. κινηματογράφος, θέατρο, καταστήματα, κ.α.). Ωστόσο, και οι προσβάσιμοι χώροι μετά το κλείσιμό τους λόγω λήξης των ωρών εργασίας, παύουν να είναι δημόσιοι χώροι και καθίστανται ιδιωτικοί και προστατεύονται με το άσυλο της κατοικίας.

«Κατοικία» είναι λοιπόν (ενδεικτικά) :

- Το δωμάτιο του ξενοδοχείου
- Μια σκηνή
- Οποιοδήποτε όχημα

- Κάθε πλωτό μέσο
- Φυσικός χώρος ο οποίος είναι περιφραγμένος και συνεπώς μη προσιτός στο κοινό

Έννοια του «Ασύλου της κατοικίας»

Με τη χρήση του όρου «Άσυλο της κατοικίας» αποδίδεται η απαγόρευση της εισόδου ή της παραμονής των οργάνων της δημόσιας εξουσίας στον συνταγματικά κατοχυρωμένο ιδιωτικό φυσικό χώρο του ατόμου χωρίς τη θέληση ή χωρίς τη γνώση του προσώπου που κατοικεί στον εν λόγω χώρο και χωρίς την τήρηση των διαδικασιών και των προϋποθέσεων που τάσσει ο νόμος. Το Σύνταγμα λοιπόν απαγορεύει τις μη νόμιμες και αυθαίρετες επεμβάσεις της δημόσιας εξουσίας.

Η συγκατάθεση του ενοίκου, ρητή ή σιωπηρή, αίρει το χαρακτήρα της παραβιάσεως μόνο όμως στην περίπτωση που είναι ad hoc, δηλαδή μόνο στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η συγκατάθεση πρέπει να είναι πλήρης και ο ένοικος να έχει πλήρη συνείδηση των πραττομένων του. Γενική συγκατάθεση είναι απαράδεκτη.

Το άσυλο της κατοικίας κατά μια άποψη προστατεύει τον ένοικο μόνο έναντι της επεμβάσεως της δημόσιας εξουσίας και όχι έναντι άλλων ιδιωτών. Ενώ υπάρχει και η αντίθετη άποψη που δέχεται την προστασία του ασύλου και έναντι των ιδιωτών. Κατά την πρώτη άποψη, το άρθρο 9 του Συντάγματος δεν αναπτύσσει άμεση τριτενέργεια. Ωστόσο, η προστασία της κατοικίας έναντι των λοιπών ιδιωτών πραγματοποιείται μέσα από τις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου που αφορούν στην προστασία του κυρίου, του νομέα κ.τ.λ.. Σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να γίνει λόγος για έμμεση τριτενέργεια του δικαιώματος καθώς ο νομοθέτης θα πρέπει να «υπακούει» στη γραμμή την οποία χάραξε ο συντακτικός νομοθέτης και οι σχετικοί νόμοι θα πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως της συνταγματικής κατοχύρωσης του ασύλου της κατοικίας.

Το άσυλο της κατοικίας δεν αφορά όμως μόνο στην περίπτωση που εισέρχονται ή παραμένουν όργανα της δημόσιας εξουσίας στην κατοικία του ενοίκου αλλά και την περίπτωση που τα όργανα της εξουσίας παρεμποδίζουν τον ένοικο να εισέλθει σε αυτήν

ή να εξέλθει από αυτήν. Η δράση τους αυτή συνιστά περιορισμό του δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας αλλά και της ελευθερίας κινήσεως του ατόμου. Εδώ εντάσσεται και η περίπτωση εισόδου οχημάτων ή ακόμα και αστυνομικών σκυλιών στον περίφρακτο χώρο⁵. Η βίαιη αποβολή του ενοίκου εντάσσεται στην προστασία του ασύλου της κατοικίας και αποτελεί την κυριότερη έκφραση της παραβίασής του.

Φορείς του δικαιώματος

Φορείς του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας είναι κάθε φυσικό αλλά και κάθε νομικό πρόσωπο καθώς και ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα. Έτσι, φορείς είναι και οι ανώνυμες εταιρίες, οι εμπορικές εταιρίες, τα σωματεία. Φορείς είναι σε κάθε περίπτωση και οι αλλοδαποί αλλά και οι ανιθαγενείς. Τα νομικά πρόσωπα μπορεί να είναι είτε ημεδαπά είτε αλλοδαπά.

Φορέας του δικαιώματος είναι ο εκάστοτε ένοικος της κατοικίας. Είναι αδιάφορο εάν ο δικαιούχος είναι κύριος, νομέας, κάτοχος ή κατέχει με συγκεκριμένο είδος σχέσης την κατοικία.

Στην περίπτωση μιας οικογένειας φορείς είναι όλα τα μέλη της.

Το Κράτος και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη, δεν μπορούν να είναι φορείς του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας καθώς είναι οι φορείς, οι αποδέκτες της αντίστοιχης υποχρέωσης. Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας δεσμεύει ολόκληρη την κρατική εξουσία, δηλαδή τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική λειτουργία. Υπάρχει ωστόσο και η αντίθετη άποψη της θεωρίας που αναγνωρίζει στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου την ικανότητα να είναι φορείς του δικαιώματος στο άσυλο της κατοικίας.

Περιορισμοί του δικαιώματος

---

⁵ Π. Δ. Δαγτόγλου, Ατομικά και Συνταγματικά Δικαιώματα, Α' τόμος, 2005, σελ. 405.

Το άσυλο της κατοικίας ανήκει στη σειρά εκείνη δικαιωμάτων που αναστέλλονται στην περίπτωση κήρυξης της χώρας σε «κατάσταση πολιορκίας», όπως προβλέπεται στο άρθρο 48 παρ. 1 του Συντάγματος⁶.

Το άσυλο δεν μπορεί να νοηθεί ως καταφύγιο του ατόμου που είναι απόλυτα απαραβίαστο από τα όργανα της κρατικής εξουσίας. Δεν μπορεί να νοηθεί ως ένα δικαίωμα το οποίο επιτρέπει στο άτομο να προβαίνει σε παράνομες δράσεις. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε εξαίρεση του χώρου από την αξίωση ισχύος της έννομης τάξης. Έτσι, η διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. α' όπου προστατεύεται το άσυλο της κατοικίας συμπληρώνεται με το τρίτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου το οποίο περιέχει έναν ιδιαίτερα επαχθή περιορισμό. Προβλέπεται η κατ' οίκον έρευνα υπό τη γενική επιφύλαξη του νόμου και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.

Πέραν όμως από την κατ' οίκον έρευνα, το άσυλο της κατοικίας δεν μπορεί να εμποδίσει ορισμένες αναγκαίες επεμβάσεις για την πρόληψη ή την αποτροπή δημοσίου κινδύνου (π.χ. πυρκαγιά, έκρηξη κ.τ.λ.).

Γίνεται αντιληπτό συνεπώς πως το άσυλο της κατοικίας έχει εγγενή όρια. Είναι σχετική η προστασία του καθώς τελεί υπό την επιφύλαξη του νόμου.

«Έρευνα κατ' οίκον»

Ο μόνος περιορισμός ο οποίος περιέχεται στο άρθρο 9 παρ. 1 εδ. γ' του Συντάγματος είναι η έρευνα κατ' οίκον η οποία διεξάγεται όταν και όπως ο νόμος ορίζει⁷. Πρόκειται για μια εξαιρετική εξουσιοδότηση καθώς ο κοινός νομοθέτης εξουσιοδοτείται να εισάγει εξαιρέσεις από την αρχή της απαγόρευσης της έρευνας. Αφήνει λοιπόν ο συντακτικός νομοθέτης τον κοινό νομοθέτη να καθορίσει τους λόγους για τους οποίους επιτρέπεται η διεξαγωγή έρευνας. Ο νομοθέτης όμως δεν μπορεί να

⁶ Άρθρο 48 παρ. 1 Σ. : «Σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας, καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος, η Βουλή, με απόφαση ..... το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας».

⁷ Άρθρο 9 παρ. 1 εδ. γ' Σ. : «Καμία έρευνα δε γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας».

επιτρέπει την οποιαδήποτε παραβίαση του ασύλου αλλά θα πρέπει να περιορίζεται από την αρχή της αναλογικότητας μεταξύ του περιορισμού του ατομικού δικαιώματος και του επιδιωκόμενου σκοπού. Περιορισμοί που υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο είναι αυθαίρετοι και απαγορεύονται.

Ως κατ' οίκον έρευνα νοείται η αναζήτηση προσώπων ή αντικειμένων σε μία κατοικία παρά την συγκατάθεση ή μη του ενοίκου. Πρόκειται ουσιαστικά για τη διεξαγωγή ανακριτικής έρευνας, για την αναζήτηση αποδείξεων για κάποιο έγκλημα. Είναι επιτρεπτή μόνο στις απολύτως αναγκαίες περιπτώσεις επί σοβαρών αξιόποινων πράξεων και κατά τρόπο που δεν είναι ιδιαίτερα επαχθής για τον ένοικο.

Προϋποθέσεις κατ' οίκον έρευνας

Η κατ' οίκον έρευνα τελεί υπό δύο προϋποθέσεις. Πρέπει:

- να υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη και
- να πραγματοποιείται παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής αρχής.

Απαραίτητη είναι η ύπαρξη σχετικού νόμου - τυπικού ή ουσιαστικού κατά την κρατούσα γνώμη - ο οποίος να την προβλέπει. Η πρόβλεψη αυτή πρέπει να είναι γενική και όχι ad hoc.

Στην έννοια των δικαστικών λειτουργιών που περιβάλλονται με τις συνταγματικές εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, σύμφωνα με τα άρθρα 87-91 του Συντάγματος, εντάσσονται οι εισαγγελείς, οι αντεισαγγελείς, οι ειρηνοδίκες και οι πταισματοδίκες.

Περιπτώσεις προβλεπόμενης έρευνας ανιχνεύονται:

- στο άρθρο 253 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας⁸,

---

⁸ Άρθρο 253 Κ.Π.Δ. : « Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται όταν μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν».

- στο άρθρο 929 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που αφορά στην αναγκαστική εκτέλεση⁹,
- στο άρθρο 11 παρ. 1 του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων που αφορά στη διοικητική εκτέλεση¹⁰.

Ωστόσο, η κατ' οίκον έρευνα δεν πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποτελεί μονόδρομο. Όπου ο σκοπός του νόμου μπορεί να εκπληρωθεί με ηπιότερα μέσα (όπως επιβάλλει η αρχή της αναλογικότητας), τότε η επιλογή της κατ' οίκον έρευνας θα πρέπει να θεωρείται παράνομη.

Χρονικοί περιορισμοί

Βάσει της αρχής της αναλογικότητας, η κατ' οίκον έρευνα δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται σε χρόνο ο οποίος είναι δυσαναλόγως επαχθής για τους ενοίκους σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Έτσι η κατ' οίκον έρευνα κατά τη διάρκεια της νύχτας θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο σε εξαιρετικές και επείγουσες περιπτώσεις:

- 1) για τη σύλληψη εγκληματιών επ' αυτοφώρω,
- 2) για τη σύλληψη προσώπου που διώκεται νόμιμα,
- 3) προς αποτροπή κινδύνων.

Αξίζει να σημειωθεί πως στην περίπτωση του επ' αυτοφώρω εγκλήματος δεν απαιτείται προηγούμενη άσκηση ποινικής δίωξης ούτε να διεξάγεται ανάκριση.

Οι περιπτώσεις αυτές στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αναφέρονται στο άρθρο 254. Η διάρκεια της νύχτας ορίζεται: από τις 8 το βράδυ έως τις 6 το πρωί για το διάστημα από την 1η Οκτωβρίου έως τις 31 Μαρτίου, και από τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί για το διάστημα από την 1η Απριλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου. Τις Κυριακές και τις νόμιμες αργίες η κατ' οίκον έρευνα είναι απεριόριστα επιτρεπτή όσον αφορά στην

⁹ Άρθρο 929 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. : «Ο δικαστικός επιμελητής έχει την εξουσία, εφόσον το απαιτεί ο σκοπός της αναγκαστικής εκτέλεσης, να εισέρχεται στην κατοικία ή και σε κάθε άλλο χώρο που βρίσκεται στην κατοχή εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, να ανοίγει τις πόρτες και να κάνει έρευνες, καθώς και να ανοίγει έπιπλα, σκεύη ή δοχεία».

¹⁰ Άρθρο 10 παρ. 1 Κ.Ε.Δ.Ε.: «Ο ενεργών την κατάσχεσιν έχει την εξουσίαν, εφόσον ο σκοπός της αναγκαστικής εκτελέσεως απαιτεί τούτο, να εισέρχεται εις την οικίαν ή και εις πάντα έτερον χώρον ευρισκόμενον εν τη κατοχή του καθ' ου η εκτέλεσις, να ανοίγει τας θύρας και να προβαίνει εις έρευνας, ως και να ανοίγει κεκλεισμένα έπιπλα, σκεύη ή δοχεία».

ανάκριση αλλά μόνο κατ' εξαίρεση επιτρεπτή όσον αφορά στην αναγκαστική ή στη διοικητική εκτέλεση.

Διεξαγωγή της έρευνας

Η έρευνα πρέπει να πραγματοποιείται όπως αφηρημένα ορίζει ο νόμος.

Στην περίπτωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας την έρευνα την παραγγέλλει ο εισαγγελέας και τη διενεργούν ο ανακριτής και οι ανακριτικοί υπάλληλοι. Οι τελευταίοι ενεργούν αυτεπαγγέλτως στην περίπτωση αυτοφώρου εγκλήματος ή όταν επίκειται κίνδυνος από την αναβολή.

Η έρευνα πραγματοποιείται μόνον εφόσον διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, ούτως ώστε να βεβαιωθεί έγκλημα ή να ανακαλυφθεί ή να συλληφθεί δράστης, και εφόσον είναι η μόνη από τις ανακριτικές πράξεις η οποία μπορεί να οδηγήσει με μεγάλη ασφάλεια στην επίτευξη του επιθυμητού στόχου (βεβαίωση του εγκλήματος, σύλληψη του δράστη κ.α.α.). Σε κάθε περίπτωση για κάθε έρευνα κατ' οίκον συντάσσεται έκθεση κατ' οίκον έρευνας, και αντίγραφο της έκθεσης μπορεί να δοθεί και στον ένοικο της κατοικίας όπου έγινε αυτή κατόπιν προφορικής αιτήσεως του.

Στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας η έρευνα πραγματοποιείται από δικαστικό επιμελητή κατόπιν εντολής του δικαιούμενου σε αναγκαστική εκτέλεση.

Στον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων η έρευνα παραγγέλλεται από το διευθυντή του δημοσίου ταμείου και πραγματοποιείται από δικαστικό επιμελητή ή υπάλληλο του δημοσίου ταμείου παρουσία ορισμένων μαρτύρων.

Οι παραπάνω όμως διατάξεις φαίνεται να απέχουν από τη συνταγματική κατοχύρωση του άρθρου 9 το οποίο απαιτεί την παρουσία δικαστικού υπαλλήλου κατά τη διεξαγωγή έρευνας. Δικαστικούς υπαλλήλους αποτελούν οι δικαστικοί λειτουργοί, δηλαδή ο ανακριτής, ο εισαγγελέας κ.α.α.

Όπως έχει ήδη παρουσιασθεί, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας ανταποκρίνεται μόνο κατά κανόνα στη συνταγματική επιταγή του άρθρου 9, ενώ στις κατ' εξαίρεση περιπτώσεις όπου επιτρέπεται η κατ' οίκον έρευνα χωρίς την παρουσία δικαστικού λειτουργού θα πρέπει να γίνει λόγος για αντισυνταγματικές διατάξεις. Όσον αφορά στις

διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων, αυτές συμπληρώνονται από τη συνταγματική διάταξη που απαιτεί τη διεξαγωγή έρευνας παρουσία δικαστικού λειτουργού.

Λοιποί περιορισμοί

Όπως ήδη ειπώθηκε, ο μόνος συνταγματικός περιορισμός είναι η έρευνα κατ' οίκον. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι λιγότερο επαχθείς περιορισμοί που δεν προβλέπονται στο Σύνταγμα και δεν εντάσσονται στην υποχρέωση της παρουσίας δικαστικών λειτουργών. Πρόκειται για τους ελέγχους και τις επιθεωρήσεις. Οι ένοικοι πρέπει να αποδέχονται την είσοδο στην κατοικία τους προκειμένου να διεξαχθούν υγειονομικοί, φορολογικοί ή άλλου είδους επαγγελματικοί έλεγχοι. Η Διοίκηση δεν μπορεί να διεξάγει τους παραπάνω ελέγχους αυθαίρετα αλλά θα πρέπει να προβλέπονται ρητώς από σχετικό νόμο. Νόμος ορίζει το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο διεξαγωγής των ελέγχων αλλά και τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει να πραγματοποιηθούν. Και σε αυτές της περιπτώσεις θα πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας. Επιτρέπονται συνεπώς έλεγχοι και επιθεωρήσεις οσάκις η διεξαγωγή τους είναι όντως αναγκαία και τελεί σε εύλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Πρόληψη/αποτροπή κινδύνου ή εγκλήματος

Όταν μέσα σε μία κατοικία πραγματοποιείται μια εγκληματική ενέργεια δεν τίθεται θέμα προστασίας του ασύλου. Όταν π.χ. το θύμα καλεί σε βοήθεια εντός κατοικίας, η είσοδος των διοικητικών οργάνων είναι σε κάθε περίπτωση επιβεβλημένη και επιτρεπτή. Το ίδιο συμβαίνει στην περίπτωση που είναι αναγκαία η επέμβαση της

πυροσβεστικής για την κατάσβεση πυρκαγιάς¹¹. Σε αυτήν την κατηγορία επιτρεπτών επεμβάσεων εντάσσεται και η περίπτωση απαγορεύσεως εισόδου στον ίδιο τον ένοικο σε κτίριο το οποίο χαρακτηρίζεται επικίνδυνο.

Κυρώσεις

Ο συντακτικός νομοθέτης αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα της παραβίασης του ασύλου της κατοικίας, προέβλεψε ο ίδιος στο άρθρο 9 παρ. 2¹² του Συντάγματος και κυρώσεις που επιβάλλονται στους παραβάτες της συνταγματικής προστασίας του ασύλου της κατοικίας. Οι κυρώσεις είναι ποινικές, πειθαρχικές, αστικές.

Κατά τη διατύπωση της παραγράφου 2 του άρθρου 9, οι παραβάτες τιμωρούνται σωρευτικά για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας, όπως ο νόμος ορίζει. Η ποινική κύρωση προβλέπεται στα άρθρα 239 και 241 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση εξουσίας και παραβίαση οικιακού ασύλου).

Πειθαρχική κύρωση δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα, όμως προβλέπεται από τις διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου των δημοσίων υπαλλήλων (π.χ. παράβαση καθήκοντος του άρθρου 107 παρ. 1 περ. β' Υπαλληλικού Κώδικα).

Η αστική ευθύνη έγκειται στην υποχρέωση αποζημιώσεως. Υπάρχει ευθεία υποχρέωση του παραβάτη υπαλλήλου προς πλήρη αποζημίωση του παθόντος καθώς φέρει αστική ευθύνη εις ολόκληρον. Εφαρμόζονται εν προκειμένω οι διατάξεις: 297, 298 επ., 914, 932 του Αστικού Κώδικα.

Πέρα από τις κυρώσεις ουσιαστικού δικαίου υπάρχουν και δικονομικές συνέπειες.

Αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια έρευνας κατ' οίκον κατά παράβαση των προϋποθέσεων του άρθρου 9 του Συντάγματος, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά μέσα σε καμία διαδικασία. Με την αναθεώρηση του

¹¹ Α.Π. 206/1994 Ποινικά Χρονικά 1994, σελ. 369, «Είσοδος σε διαμέρισμα μετά την πυρκαϊά».

¹² Άρθρο 9 παρ. 2 Σ.: «Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει».

2001 προστέθηκε στο άρθρο 19 του Συντάγματος η τρίτη παράγραφος¹³ η οποία απαγορεύει τη χρήση αποδεικτικών μέσων που αποκτήθηκαν κατά παράβαση του άρθρου 9.

Διεθνής και ευρωπαϊκή κατοχύρωση

Η προστασία του ασύλου της κατοικίας περιλαμβάνεται σε όλα σχεδόν τα διεθνή κείμενα που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κατ' αρχάς το συναντάμε στο άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το Διεθνές Σύμφωνο περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του 1966 του Ο.Η.Ε. κατοχυρώνει στο άρθρο 17 το άσυλο της κατοικίας¹⁴. Πρόκειται για ένα άρθρο πολύ περιεκτικό το οποίο περιλαμβάνει μόνο την προστασία κάθε προσώπου από αυθαίρετη και παράνομη επέμβαση στην κατοικία του αναγνωρίζοντας του συγχρόνως σχετικό δικαίωμα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¹⁵. Το άρθρο 8 της Ε.Σ.Δ.Α. στην παράγραφο 1 κατοχυρώνει μεταξύ άλλων και το άσυλο της κατοικίας. Οι περιορισμοί του δικαιώματος αυτού προβλέπονται στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου και είναι ευρύτεροι από τους αντίστοιχους συνταγματικούς. Αναφέρεται γενικά στις επεμβάσεις των δημοσίων αρχών στην άσκηση των κατοχυρωμένων στην πρώτη παράγραφο δικαιωμάτων (μεταξύ των οποίων κατοχυρώνεται και η προστασία του ασύλου της κατοικίας). Στις επεμβάσεις συμπεριλαμβάνεται η έρευνα αλλά και η απλή είσοδος στην κατοικία εφόσον προβλέπεται με σχετικό νόμο. Αυτή η διάταξη της

¹³ Άρθρο 19 παρ. 3 Σ.: «Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού (άρθρου 19) και των άρθρων 9 και 9Α».

¹⁴ Άρθρο 17 παρ. 1 Δ.Σ.Α.Π.Δ.: «Κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειάς του, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας του, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του».

¹⁵ Άρθρο 8 παρ. 1 Ε.Σ.Δ.Α.: «Παν πρόσωπο δικαιούται εις τον σεβασμόν ... της κατοικίας του»

Ε.Σ.Δ.Α. κατοχυρώνει την κάθε είδους είσοδο στην κατοικία χωρίς όμως να απαιτεί και την παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής αρχής. Μια τέτοια παράληψη όμως διαφέρει από την ελληνική συνταγματική διάταξη η οποία μάλιστα την προβλέπει ως προϋπόθεση και η οποία υπερέχει αυτής βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος.

Νομολογία

Ελληνική Νομολογία

Το άσυλο της κατοικίας αποτέλεσε πολλάκις αντικείμενο δικαστικών αποφάσεων και γνωμοδοτήσεων. Με τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος του 1975 όπου δεν είναι πλέον δυνατή η διενέργεια κατ' οίκον έρευνας χωρίς την παρουσία αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής ακολούθησε μια σειρά γνωμοδοτήσεων.

Με τη γνωμοδότηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου αριθμ. 4007/ 25.6.1975¹⁶ απαγορεύεται εφεξής η εφαρμογή των διατάξεων 254 παρ. 1 και 255 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Κατά την πρώτη διάταξη γινόταν επιτρεπτή η διενέργεια κατ' οίκον έρευνας κατά τη διάρκεια νύχτας από τον Αξιωματικό της Χωροφυλακής και της Αστυνομίας Πόλεων εφόσον υπήρχε έλλειψη ή κώλυμα του Εισαγγελέα ή του Ανακριτή ή του Πταισματοδίκη ή του Ειρηνοδίκη. Σύμφωνα με τη δεύτερη διάταξη, εφόσον δεν ήταν δυνατή κατά την πραγματοποίηση κατ' οίκον έρευνας (κατά τη διάρκεια της ημέρας) από Αξιωματικό ή Υπαξιωματικό της Χωροφυλακής η παρουσία δικαστικού λειτουργού, τότε η κατ' οίκον έρευνα ενεργείτο παρουσία του Προέδρου της Κοινότητας. Κατ' ακολουθίαν των όσων αναφέρθηκαν, η διενέργεια της κατ' οίκον έρευνας κατά τη διάρκεια της νύχτας θα πρέπει να διενεργείται σε κάθε περίπτωση μόνο από εκπρόσωπο της δικαστικής εξουσίας (Εισαγγελέα, Ανακριτή, Ειρηνοδίκη, Πταισματοδίκη) τηρουμένων των διατυπώσεων της παρ. 1 του άρθρου 255 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η διενέργεια της κατ' οίκον έρευνας κατά τη διάρκεια της ημέρας μπορεί να διενεργείται από τον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο αλλά πάντα με την παρουσία

¹⁶ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Α.Π 4007/25. 6. 1975 Ποιν. Χρον. 1975 σελ. 441. «Αδύνατη η κατ' οίκον έρευνα χωρίς την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής αρχής».

εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας τηρουμένων των διατυπώσεων της παρ. 1 του άρθρου 255 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Σημαντικό είναι το θέμα που τέθηκε ως προς το εάν κατά την ενέργεια εκτελέσεως από δικαστικό επιμελητή είναι απαραίτητη η παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής αρχής. Σύμφωνα με τη σχετική γνωμοδότηση του Α.Π.¹⁷, το άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος αποσκοπεί στην πληρέστερη κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων και στη μεγαλύτερη δυνατή εγγύηση κατά αυθαιρεσιών των αρχών κατά τη διάρκεια κατ' οίκον έρευνας. Όταν αυτή δια νόμου επιτρέπεται, τότε γίνεται παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής αρχής. Κατά συνέπεια, καμία πλέον είσοδος ή έρευνα δε γίνεται χωρίς την παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής αρχής. Το ίδιο θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ισχύει και στην περίπτωση της αναγκαστικής εκτελέσεως έτσι όπως αυτή περιγράφεται από το άρθρο 929 ΚΠολΔ.

Το ίδιο θέμα πραγματεύτηκε και η γνωμοδότηση αριθμ. 19/ 7.10. 1975. Βάσει του άρθρου 9 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975 και μελετώντας το άρθρο 991 ΚΠολΔ κατέληξε ότι δεν είναι απαραίτητη η παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας κατά την εκτέλεση αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων καθώς: 1) ο δικαστικός κλητήρας έχει την εξουσία να προβαίνει στην συγκεκριμένη κάθε φορά εκτέλεση εφόσον έχει λάβει την αντίστοιχη εντολή και είναι τρόπον τινά όργανο αλλά και εκπρόσωπος της δικαστικής εξουσίας. 2) Από την αιτιολογία της συγκεκριμένης συνταγματικής ρυθμίσεως προκύπτει ότι ο συντακτικός νομοθέτης θέλησε να αποτρέψει άδικες ενέργειες ή καταχρήσεις που πραγματοποιούνται από τα όργανα της Διοίκησης που ενεργούν την προανάκριση. Αλλά αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση της εκτελέσεως δικαστικών αποφάσεων.

Στο νόμιμο της εισόδου των αστυνομικών οργάνων κατά την αναγκαστική εκτέλεση αναφέρεται και η γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Εφετών Θεσσαλονίκης 4/1984 η οποία ουσιαστικά επαναλαμβάνει τα σημεία 1 και 2 της προηγηθείσας γνωμοδοτήσεως λαμβάνοντας υπόψιν και αυτή το άρθρο 929 του ΚΠολΔ για τις εξουσίες του δικαστικού επιμελητή¹⁸.

¹⁷ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Α.Π. 4007/25.6.1975 ΝοΒ. 1975 σελ. 1116, «Η εκτέλεση αποφάσεων πολιτικών δικαστηρίων εμπίπτει στην έννοια της κατ' οίκον έρευνας του άρθρου 9 παρ. 1 του Συντάγματος».

¹⁸ Άρθρο 929 παρ. 1 ΚΠολΔ.: «Ο δικαστικός επιμελητής έχει την εξουσία εφόσον το απαιτεί ο σκοπός της αναγκαστικής εκτελέσεως, να εισέρχεται στην κατοικία ή σε κάθε άλλο χώροπου βρίσκεται στην κατοχή

Στη νομολογία τέθηκε το ζήτημα κατά πόσο η κατεδάφιση και εκκένωση επικίνδυνων μερών ετοιμόρροπης οικοδομής αντίκειται ή όχι στο άσυλο της κατοικίας. Ενδιαφέρουσα είναι —η γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Πειραιώς αρ. 10/1964¹⁹—, η οποία πραγματεύεται το προαναφερθέν ζήτημα. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση αυτή, η πραγματοποίηση τέτοιων ενεργειών αναγκαστικής εκκένωσης και κατεδάφισης επικίνδυνων μερών ετοιμόρροπης οικοδομής δεν αντίκειται στο άσυλο της κατοικίας (εφόσον ο ιδιοκτήτης δεν είχε προβεί εμπροθέσμως στις σχετικές ενέργειες).— Η δράση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 7 παρ. 1 του Ν.Δ. της 18/22.4.1929 που αφορά στις επικίνδυνες οικοδομές. Η άποψη αυτή που επιτρέπει τις ανάλογες ενέργειες στηρίζεται στο γεγονός ότι εφόσον το οίκημα νομίμως χαρακτηρίζεται «τεχνικώς και ανεκκλήτως επικινδύνως ετοιμόρροπο», τότε αποτελεί αποδεδειγμένα επικίνδυνο χώρο για τον ένοικο με αποτέλεσμα να μην μπορεί να θεωρηθεί ότι απολαμβάνει τη Συνταγματική προστασία του ασύλου της κατοικίας. Πρόκειται λοιπόν για συγκεκριμένη περίπτωση όπου το άσυλο της κατοικίας υποχωρεί ενώπιον επιβεβλημένης ενέργειας διοικητικής αρχής καθώς αυτή προβλέπεται από σχετικό νόμο.

Ανάλογο θέμα προς την αναγκαστική εκτέλεση των αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων ανέκυψε και για την εκτέλεση των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων. Τέθηκε το ζήτημα εάν είναι επιτρεπτή η έρευνα σε ιδιωτική κατοικία για την εκτέλεση ποινικών αποφάσεων με τη σύλληψη του καταδικασθέντος ή με την κατάσχεση πραγμάτων. Η γνώμη του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών²⁰ είναι η ακόλουθη: Όπως προκύπτει από την παρ. 1 του άρθρου 9 του Συντάγματος, ο συντακτικός νομοθέτης αναθέτει στον κοινό νομοθέτη τον καθορισμό των περιπτώσεων και των διατυπώσεων της κατ' οίκον έρευνας. Ο καθορισμός αυτός απαιτεί θέσπιση και όχι ανάλογη εφαρμογή διατάξεων. Ο νομοθέτης τοποθέτησε τις σχετικές προς την έρευνα διατάξεις στο τμήμα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που αναφέρεται στις ανακριτικές πράξεις (άρθρα 253-256, 258, 278 Κ.Π.Δ) γιατί τότε η εμφάνισή της είναι συχνότερη. Όμως, δεν θα πρέπει να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι ο νομοθέτης θέλει να επιτρέψει

εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, να ανοίγει πόρτες, να κάνει έρευνες, καθώς και να ανοίγει κλειστά έπιπλα, σκεύη ή δοχεία».

¹⁹ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Πρωτοδικών Πειραιώς 10/1964, αρχείο νομολογίας 1964 σελ. 650, «Η αναγκαστική εκκένωση και κατεδάφιση επικίνδυνων μερών ετοιμόρροπης οικοδομής δεν αντίκειται στην έννοια του ασύλου της κατοικίας όταν συντρέχουν λόγοι υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος».

²⁰ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών 8/8.5.1977, Ποινικά Χρονικά 1977, σελ. 910, «Είναι επιτρεπόμενη η κατ' οίκον έρευνα που αποσκοπεί στην εκτέλεση ποινικών αποφάσεων».

την κατ' οίκον έρευνα μόνο κατά το στάδιο της ανακρίσεως και όχι μετά από αυτήν. Αλλά θα πρέπει να εννοηθεί πως η κατ' οίκον έρευνα θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνον εφόσον υπάρχει εύλογη πιθανολόγηση επιτεύξεως ή διευκολύνσεως της βεβαιώσεως του εγκλήματος της ανακαλύψεως και συλλήψεως των δραστών. Η ίδια γνωμοδότηση αναφέρει πως εφόσον η κατ' οίκον έρευνα είναι επιτρεπτή κατά το στάδιο της ανακρίσεως, για την οποία θα ήταν λιγότερο πιθανό να είναι επιτρεπτή, το ίδιο επιτρεπτή θα πρέπει να είναι και η έρευνα ως τρόπος εκτελέσεως αποφάσεως καθώς πρόκειται για διάταξη με παρεμφερή ειδικό σκοπό. Η ερμηνεία αυτή αποτελεί διασταλτική, συστηματική ερμηνεία και ανταποκρίνεται στο πνεύμα και στους σκοπούς του δικονομικού μας συστήματος.

~~Εμδιαφέρουσα~~ Ενδιαφέρουσα είναι και η περίπτωση κατά την οποία διενεργούνται «μικτά παίγνια» σε κάποια οικία. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει επίκληση του ασύλου της κατοικίας εφόσον: 1) Η οικία έχει μεταβληθεί σε κέντρο προσιτό στο κοινό και 2) αν κατά συνήθεια ή κατ' επάγγελμα παρέχεται «άσυλο» σε παίκτες μικτών παιγνίων. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις η διενέργεια τέτοιου είδους παιγνίων είναι παράνομη και ποινικός κολάσιμη.²¹

Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Τη νομολογία των ευρωπαϊκών οργάνων απασχόλησαν δύο ζητήματα σε σχέση με το σεβασμό της κατοικίας. Αρχικά η έννοια της κατοικίας κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η έκταση του προστατευομένου από το άρθρο 8 δικαιώματος και κατά δεύτερον το νομικό καθεστώς των κατ' οίκον ερευνών καθώς η σύμβαση δεν περιέχει ανάλογη ρύθμιση με τα εθνικά Συντάγματα.

Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την επέμβαση στο δικαίωμα της κατοικίας θα μπορούσε να συνοψιστεί στα εξής σημεία:

²¹ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Α.Π. αρ. 45/22.12.1953, Ποινικά Χρονικά 1954, σελ. 40, «Προϋποθέσεις παρανόμου τυχερών παιχνιδιών σε ιδιωτική οικία».

1. ~~1.~~—Η έννοια της αναγκαιότητας συνεπάγεται την ύπαρξη επέμβασης που στηρίζεται σε μια ανάγκη επιτακτική που τελεί σε αναλογία με έναν επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό.
2. ~~2.~~—Το Δικαστήριο εξετάζει το λυσιτελές και το επαρκές των λόγων που τα συμβαλλόμενα κράτη επικαλούνται προκειμένου να δικαιολογήσουν τις κατ' οίκον έρευνες και τις κατασχέσεις.
3. ~~3.~~—Το Δικαστήριο ελέγχει τις παρεχόμενες εγγυήσεις κατά των καταχρήσεων ενώ εξετάζει τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε υπόθεσης για να καθορίσει εάν η εκάστοτε επέμβαση είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Οι σχετικές αποφάσεις είναι περιορισμένες. Αξίζει ωστόσο να αναφερθούν ορισμένες.

- -Απόφαση Λοϊζίδου κατά Κύπρου:-

-Στην απόφαση αυτή το Δικαστήριο έκρινε πως δεν υφίσταται κατοικία με την έννοια του άρθρου 8 της Ε.Σ.Δ.Α. στην περίπτωση της προσφεύγουσας που είχε ιδιοκτησία στα κατεχόμενα από τα τουρκικά στρατεύματα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας και ήθελε απλώς να κατασκευάσει οικία και να εγκατασταθεί εκεί χωρίς όμως να έχει ποτέ πραγματική κατοικία.

- -Απόφαση Camenzind κατά Ελβετίας:-

Στην υπόθεση αυτή διεξήχθη έρευνα από όργανα της τηλεφωνικής υπηρεσίας στο σπίτι υπόπτου κατοχής συστήματος τηλεφωνικής επικοινωνίας που δεν είχε τη νόμιμη έγκριση. Το δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο προσφεύγων ήταν ύποπτος για την τέλεση μέσω ασυρμάτου τηλεφώνου ενός αδικήματος το οποίο προβλεπόταν από τη σχετική νομοθεσία και ότι συνεπώς η έρευνα στην κατοικία του προς ανεύρεση του τηλεφώνου απέβλεπε σε θεμιτούς σκοπούς. Εκτιμώντας επιπλέον τις εγγυήσεις υπό τις οποίες διεξήχθη η έρευνα μια προς μια, κατέληξε στο ότι δεν ετίθετο ζήτημα παραβίασης του άρθρου 8 της Ε.Σ.Δ.Α.-

- -Υπόθεση Niemietz κατά Γερμανίας:-

Στην υπόθεση Niemietz το Δικαστήριο έκρινε πως η γενική έρευνα στο δικηγορικό γραφείο του προσφεύγοντος, βάσει εντάλματος το οποίο εκδόθηκε λόγω υπονοιών ότι ο προσφεύγων ή κάποιος πελάτης του ανήκαν σε αντικληρική οργάνωση η οποία στόχευε στη μείωση της επιρροής της Εκκλησίας, δεν εμπίπτει στους επιτρεπούς περιορισμούς της κατοικίας προς εξυπηρέτηση κάποιου από τους επιδιωκόμενους σκοπούς της Ε.Σ.Δ.Α.

- -Υπόθεση Chappel εναντίον Μεγάλης Βρετανίας-

Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο έκρινε πως η έρευνα των γραφείων προσώπου που ασχολείται με τη βιντεοκασετοπειρατεία στα πλαίσια αστικής δίκης, κατόπιν δικαστικής εντολής της «Anton Piller Order», αποτελεί το μόνο αποτελεσματικό μέσο και επομένως αποτελεί επιτρεπτή παραβίαση της κατοικίας.

Συμπεράσματα

Η κατοικία αποτελεί τον κατεξοχήν χώρο εκδήλωσης της προσωπικής ελευθερίας του ατόμου μέσα στον οποίο μπορεί ελεύθερα να αναπτύξει την προσωπικότητά του. Η σημασία της κατοικίας για το άτομο οδήγησε από πολύ νωρίς στην προφύλαξη του χώρου αυτού από τις αυθαίρετες επεμβάσεις της κρατικής εξουσίας, για να καταλήξει σήμερα στην κατοχύρωσή του από όλο και περισσότερα συνταγματικά κείμενα. Το ισχύον ελληνικό Σύνταγμα στο άρθρο 9 παρ. 1 εξασφαλίζει την προφύλαξη του φυσικού ιδιωτικού χώρου του ατόμου κατά τρόπο σχετικό, προβλέποντας όμως συγχρόνως το μοναδικό περιορισμό του δικαιώματος αυτού, την κατ' οίκον έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται για ακόμη μια φορά η σπουδαιότητα του δικαιώματος, ο περιορισμός του οποίου καθίσταται νόμιμος και επιτρεπτός μόνον εφόσον προβλέπεται από -σχετικές νομοθετικές διατάξεις πλήρως εναρμονισμένες προς τη συνταγματική ρύθμιση.

Περίληψη

Ανέκαθεν η κατοικία ήταν ο κατεξοχήν φυσικός ιδιωτικός χώρος του ατόμου ο οποίος προστατευόταν από τις εξωγενείς κρατικές παρεμβάσεις. Η προστασία αυτή έχει πλέον ενσωματωθεί στα περισσότερα σύγχρονα συνταγματικά και διεθνή κείμενα. Στην ελληνική έννομη τάξη, το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος. Στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προβλέπεται και ο περιορισμός του δικαιώματος, η κατ' οίκον έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο η προστασία του ασύλου καθίσταται σχετική. Η κατ' οίκον έρευνα είναι επιτρεπτή μόνον εφόσον υπάρχει σχετική νομοθετική πρόβλεψη και πραγματοποιείται παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής αρχής. Σκοπός της συγκεκριμένης διατάξεως του Συντάγματος είναι η προφύλαξη του κυρίως χώρου εκδήλωσης της προσωπικής ελευθερίας του ατόμου έναντι των αυθαιρεσιών των δημοσίων αρχών.

Λήμματα

- Άσυλο της κατοικίας
- Κατ' οίκον έρευνα

Summary

The residence has always been man's main natural private place, which was protected from exogenous state interventions. This kind of protection has now been incorporated in most modern constitutional and international instruments. In greek law, the asylum residence is guaranteed in the ninth article of the greek constitution. In the third paragraph of the same article is included the restriction of this right, home search. In this way the protection of the asylum of the residence is not absolute. Home search is allowed only if there is relevant law prediction and while representatives of the judicial authorities

are present. The aim of this particular regulation of the constitution is to protect the main place in which personal freedom is being exercised, against the arbitrariness of the administration.

Entries

-asylum residence

-home search

Συντομογραφίες

- Άρειος Πάγος: **ΑΠ**
- Άρθρο: **Άρ.**
- Αριθμός: **Αριθμ.**
- Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: **ΔΣΑΠΔΑ**
- Εδάφιο: **εδ.**
- Εκδόσεις: **εκδ.**
- Επόμενα: **επ.**
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: **ΕΣΔΑ**
- Κώδικας Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων: **ΚΕΔΕ**
- Κώδικας Ποινικής Δικονομίας: **ΚΠοινΔ**
- Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας: **ΚΠολΔ**
- παράγραφος: **παρ.**
- Περίπτωση: **περ.**
- σελίδα: **σελ.**
- Σύνταγμα: **Σ.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Δαγτόγλου Π., *Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2005 Αθήνα – Κομοτηνή.
- ❖ Δημητρόπουλος Α., *Γενική Συνταγματική Θεωρία, Συστήματα Συνταγματικού Δικαίου*, τόμος α΄, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2004 Αθήνα – Κομοτηνή.

- ❖ Δημητρόπουλος Α., *Εφαρμογές Συνταγματικού Δικαίου II, Συνταγματικά Δικαιώματα*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2007 Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- ❖ Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, Ειδικό Μέρος: Μητρικά Δικαιώματα – Φυσική Υπόσταση – Πνευματική Υπόσταση, Συστήματα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ΄ - Τεύχος I-III, Β΄ έκδοση*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2008 Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- ❖ Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά Δικαιώματα, Ειδικό Μέρος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος III – Τεύχος IV επ.*, 2008 Αθήνα.
- ❖ Καρρά Α., *Κώδικας Ποινικής Δικονομίας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004.
- ❖ Κλαμαρή Ν., *Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006
- ❖ Μάνεσης Αρ., *Συνταγματικά Δικαιώματα, Α΄ατομικές ελευθερίες, πανεπιστημιακές παραδόσεις, Δ΄ έκδοση*, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1982.
- ❖ Κασιμάτης Γ., *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001.
- ❖ Σαρμάς Ι., *Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Επιτροπής*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998.
- ❖ Τσίρης Π., *Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994.
- ❖ Φορτσάκης Π., *Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2008
- ❖ Χρυσόγονος Κ., *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (δεύτερη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη)*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2002 Αθήνα – Κομοτηνή.

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- ❖ www.law.uoa.gr/~adimitrop
- ❖ www.dsalib.gr
- ❖ www.dsanet.gr

